

# TOMAŽ MIHELIC – SRČNO MED PTICAMI IN LJUDMI

// pogovarjala se je Petra Vrh Vrezec



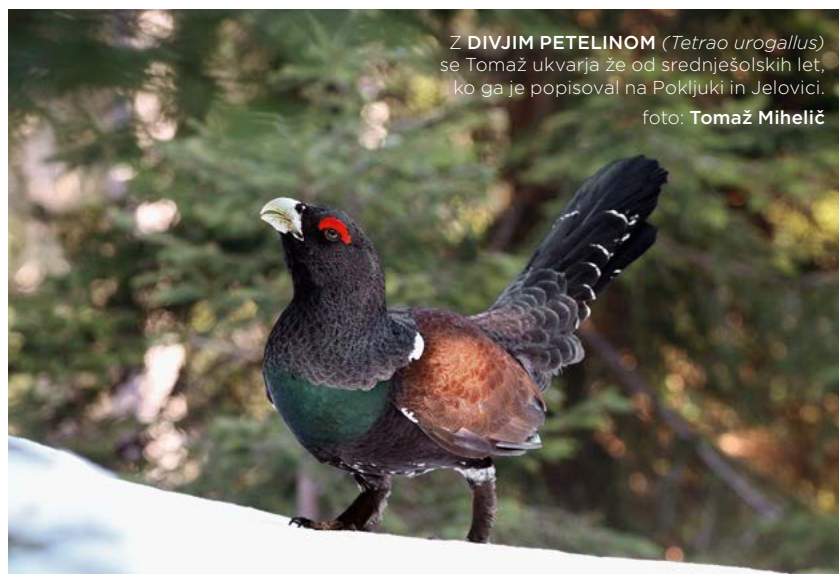
*Tomaža članom našega društva ni treba posebej predstavljati, saj ga pozna prav vsak. Lahko bi rekli, da je v svoji skromnosti, prijaznosti in dostopnosti pomemben vezni člen med društveno pisarno in člani društva, poleg tega pa tudi bistven tvorec razvoja društva in ornitološke dejavnosti. Ob izidu Atlasa ptic Slovenije se mi je zdelo prav, da kaj več izvemo tudi o njegovih začetkih pri DOPPS-u, razvijanju DOPPS-ovih skupinskih popisov in še kakšno njegovo osebno noto.*

**TOMAŽ MIHELIC** med telemetrijo velike uharice (*Bubo bubo*), 2019  
foto: **Matej Gamser**

## Si se že v otroštvu navduševal nad pticami? Kako si prišel v DOPPS?

Nisem se navduševal samo nad pticami! Vedno so doma »skakale« tudi žabe, paglavci, lezli polži ... S ptiči sem se začel ukvarjati skupaj s starejšim kolegom, gozdarjem. Z njim sva ptice v glavnem slikala, in to te, ki so mi še vedno zelo pri srcu: koonoge kure, ujede in sove. V DOPPS sem prišel, ko se je pripravljal Atlas Triglavskega narodnega parka (TNP) in sem na terenu srečal Primoža Kmecla.

Super mi je bilo, ker sem ga lahko vprašal, kaj so to za eni ptiči, ki jadrajo z repom navzgor in padajo kot padalci. Takoj mi je vedel povedati, da je to drevesna cipa. Potem sem nekaj o drevesni cipi prebral v knjigah in se navdušil nad tem, kako se da ptice res dobro poznati. Moj oče je nekoč na sestankih v TNP-ju, kjer je takrat delal, spoznal Tomaža Jančarja in mu povedal, da ima sina, ki ga ptiči zelo zanimajo. Tomaž mu je svetoval, naj se včlanim, in konec OŠ sem postal član.



Z **DIVJIM PETELINOM** (*Tetrao urogallus*) se Tomaž ukvarja že od srednješolskih let, ko ga je popisoval na Pokljuki in Jelovici.

foto: **Tomaž Mihelič**

## Kdo je bil tvoj ornitološki mentor ali vzornik?

Moj mentor je bil Ivan Veber. Zmeraj sem bil zelo vezan na Gorenjsko in tam ni bilo dobrih ornitologov, ki bi bili lahko mentorji. Veliko sem se učil sam. DOPPS me je lepo sprejel v svoje vrste. Aktivni člani so bili v glavnem samo v Upravnem odboru in že kot srednješolec sem dobil mesto v njem.

## Katere so bile tvoje prve resnejše raziskave ptic?

To so bile koonoge kure. V srednji šoli sem delal raziskovalno nalogo o njih. Še danes se mi zdi to »marsovska« naloga. Takrat nisem imel avtomobila, a sem popisal vsa bohinjska rastišča, bilo jih je 50, in na vsa sem šel s kolesom. Zdaj, ko se oziram nazaj, kako je to možno, ne vem, kje sem našel vso

to energijo. Popisoval sem zjutraj in zvečer, kar pomeni, da sem bil z večernega popisa v povprečju doma ob 23. uri, ob 2. uri zjutraj pa sem že vstajal za jutranji popis. Čas za počitek sem imel sredi dneva. Ta popis sem delal med prvomajskimi počitnicami. Spomnim se, da sem neko jutro vstal, in ko sem odprl vrata, je padal dež. Zelo sem se ga razveselil, ker sem bil tako izmučen. Pa me nobeden ni silil! Če sedaj pomislim, da se moraš vsakič iz Bohinja na Pokljuko pripeljati s kolesom, potem pa se odpraviti na popis divjih petelinov, ali pa s kolesom na vrh Jelovice in potem na popis ... To mi je danes znanstvena fantastika! Veliko sva hodila skupaj tudi z Ivanom, ki je bil velikokrat pri popisu petelinov moj spremljevalec.

**»Tvoje« ptičje vrste, ki si se jim bolj poglobljeno posvetil, so velika uharica, divji petelin, planinski orel, sokol selec, beloglavi jastreb in gozdni jereb. Lahko poveš kakšno zanimivost, ki si jo odkril pri teh vrstah?**

Vseh vrst je več, kot si mislimo na začetku. Ko vrste ne poznaš, misliš, da je izjemno redka. Dejstvo je, da so to res redke vrste, a če bi jih bilo tako malo, kot misliš, da jih je, ko jih ne preučuješ, ne bi mogle sploh obstajati. Mene je vedno najbolj zanimalo, kje vrste živijo, kaj potrebujejo za življenje, in bolj ko je ta slika jasna, bolj me začnejo zanimati druge, manj raziskane. Najbolj me zanima neodkrita favnistika, malo manj pa biologija vrste. No, tudi to seveda, ampak vidim, da me bolj vleče, ko vidim, da ima vrsta probleme. Ravno zato sedaj preučujem veliko uharico in elektrovođe. Tudi pri divjem petelinu me zanima tisto, kar ima varstveno aplikacijo; koliko je pufer za mirno cono, kaj v tistem življenjskem okolju izginja, je res okolje ključno, ali kaj drugega ... V nizu je ogromno dejavnikov, ki vrsto lahko ogrožajo, samo eni bolj, drugi pa manj.

**Začel si in nadaljuješ z enim največjih skupinskih popisov, priljubljenim popisom velike uharice, ki si ga poimenoval Gugalnica, njegove popisovalce pa varuhe velike uharice. Kdaj se je vse skupaj začelo, od kod ideja o njej in kako se je popis razvijal?**

Začelo se je z mojimi popisi velike uharice. Na začetku sem jo v glavnem popisoval sam, kasneje tudi z ženo Barbaro, ko še nisva bila poročena. To so bila najina študentska leta. Za diplomsko nalogo sem izbral gnezditveno ekologijo in prehrano velike uharice. Takrat sem imel nekaj prijateljev, ki so z mano hodili na popis; Andrej Figelj, Željko Šalamun, Miha Žnidaršič, Katarina Denac ... Prvič nam je uspelo narediti skupinski popis leta 1999 v Osapski dolini in na Kraškem robu. Bilo nas je okoli deset. Izkazalo se je, da je skupinski popis zelo zaželen. Zakaj? Marca, ko je vse polno pomladne energije, hočejo ljudje ven, poleg tega je popis še večeren in po njem greš lahko nekam, kjer izmenjaš informacije in rezultate. Vsem je bilo tako lušno,

da smo se že takrat zmenili, da bo naslednje leto ponovitev. Popis je rasel, rasel ... Ne vem, kdaj smo ga začeli imenovati Gugalnica!? Ime smo potegnili iz imena gugo, ki je tradicionalno ime za veliko uharico na Kraškem robu. Torej lahko rečemo, da ta popis vezno poteka od leta 1999. Polnoletni smo, tako da smo resni! V zadnjih letih popisov zelo lepo sodelujemo tudi s Parkom Škocjanske jame, ki nam ponuja super lokacijo, kar zadeva logistiko in reprezentančni prostor.

**Kolikšno je število ljudi?**

Zadnja tri leta nas pride okoli 150. Vsakič je veliko tudi novih in očitno ima uharica neko karizmo, privlačnost, ker to je dejstvo, da ni vse moje delo. Všeč mi je, ker gredo te stvari tudi aplikativno zelo naprej. Začeli smo s projektom »ZaKras«, kjer se ciljno dela na mirnih conah – zaščiti gnezdišč. Odkupovalo se bo zemljišča in ščitilo gnezdišča, veliko pa se bo delalo tudi na elektrovodih – 1200 stebrov se bo izoliralo. S tega vidika delamo trenutno tudi natančno ekološko raziskavo prek telemetrije, ki ima namen oceniti, koliko velike uharice preždiijo na elektrovodih, kako nevarni so ti zanje ...



Diplomska naloga Tomaža je bila gnezditvena ekologija in prehrana velike uharice.

foto: **Tomaž Mihelič**



**Kdaj je vzklila ideja o novem ornitološkem atlasu ptic gnezdičk Slovenije? Kdo je bil pobudnik?**

Mislím, da je ideja vzklila leta 2000. Kdo je bil pobudnik, niti ne vem, ampak takrat so se končali popisi za prvi atlas in veliko ljudi je sprožilo željo, da DOPPS spet potrebuje nekaj skupnega. Tako je nastala ideja o novem atlasu, poleg tega pa smo tudi v tujini spoznali nove metodologije, ki se niso ukvarjale samo s tem, kje vrste živijo in kje ne, in s kodami gnezditve, marveč tudi s kvantifikacijo. Preden so se začeli popisi za novi atlas, je bil na DOPPS-u razpis za koordinatorko. Prijavili smo se trije, komisija je imela nato izbor kandidatov.

**Kako ti je uspelo skoordínirati kar 632 popisovalcev?**

Daleč od tega, da bi jaz vse skoordíniral. Veliko ljudi je prispevalo podatke prek spleta. Meni je koordi-

Med člani DOPPS in drugimi ljubitelji ptic je popis velike uharice, imenovan Gugalnica, zelo priljubljen (Gugalnica leta 2012).

foto: **Miha Krofel**





Skupinski popis za Atlas ptic Slovenije leta 2009 v Mokronogu

foto: **Tomaž Mihelič**

nirati ljudi lepo. Spoznaš take, ki težko rečejo »ne«, in tiste, ki enostavno rečejo »ne«. Nekateri ljudje te presenetijo. Včasih sem bil obremenjen, če za skupinske popise nisem imel dovolj ljudi, na leto pa sem moral imeti pokritih toliko in toliko ploskev. Splošno gledano je bilo zelo fino, sploh ko vidiš, da je vsem lepo popisovati za nekaj skupnega. Največ odzivov na to, da se je popisovanje za atlas končalo, pa je strah, da bodo izginili skupinski popisi. Najti moramo spet skupne velike akcije, ni nujno, da je to atlas. Skupinski popisi so bili za to fini, ker so potekali cel vikend in jih je bilo na leto 4-8. Kar nekaj ljudi je bilo na večini popisov.

### **Kakšna je razlika med novim Atlasom ptic Slovenije in atlasom, ki ga je koordiniral Iztok Geister?**

Največja razlika med njima je natančna sledljivost podatkov. Geistrov atlas je izgubil sledljivost. V njem sicer imamo podatek o kvadratu, a če gremo pobrskat, kaj je osnovni podatek, ki je prispeval informacijo, tega ni. V tem se mi zdi največja vrednost novejšega atlasa, poleg tega, da je intenziteta

Družina Mihelič na ornitološkem potovanju po Norveški

foto: **Arhiv družine Mihelič**

popisov večja, da smo šli v kvantifikacijo za pogoste vrste, se pravi tetradne popise na linijskih transektih, ki omogočajo gledanje gostot, da smo šli na raster dva kilometra za redke vrste. Največja vrednost je ta, da imamo na eni strani knjigo, na drugi pa varno shranjeno vso bazo podatkov od točke do popisovalca in ure natančno. Če bomo hoteli čez 20 let primerjati, kaj se je zgodilo z vrstami, bomo morali to narediti z osnovnimi podatki. Do zdaj to ni bilo možno. Vseeno imamo v knjigi narejeno neko grobo primerjavo podatkov obeh popisov, kjer zelo hitro vidiš, ali se je z vrsto nekaj radikalno spremenilo, medtem ko na manjšem nivoju tega ni.

### **Veliko ornitološko delo je sedaj za tabo. Kakšni so tvoji izzivi za naprej?**

Nimam kakšnih hudih izzivov za naprej. Ta hip sem zelo vesel, da delam na dveh projektih, ki me zelo veselita: ZaKras, kjer se bo veliko delalo na raziskavi in varstvu velike uhariče, drugi pa je VrH Julijcev. Ta projekt je pionirski, kar se tiče mirnih con v Sloveniji. Z njim bomo začeli zgodbo o območjih, kamor zaradi visoke naravovarstvene vrednosti človek ne sme vstopiti, da lahko območja delujejo tako kot res lahko narava. Tega Slovenci še nimamo v glavah, saj gremo lahko povsod v naravo. Projekt bo oral ledino. Si ne delam utvar, da ne bomo nalteli na težave v logiki Slovencev, ki bi radi hodili čisto povsod. Bo pa to ekstremno pomemben naravovarstveni program, zato se tega zelo veselim.

### **Tudi tvoji otroci pridno sledijo tvojemu zgledu. Kako doživljaš prenos znanja iz svoje generacije na novo?**

Doživljam ga fino. Če starši vidimo srečne otroke, ki so našli stvari, ki jih veselijo, ne glede na to, ali je to tvoje področje ali ne, je to res največ, kar si lahko želiš. Moji so se našli zelo v ornitologiji in počasi me bodo začeli preraščati tudi v ornitoloških znanjih. Zame je to fino, ker je vse hkrati; hobi, služba in še družina. Ko gremo na morje, razmišljamo, kdaj pridejo pobežniki ... in vsi zelo uživamo!

